

الفبا زبان منجانی

آ	آدم	خ	خارگه	ط	طاوؤسه	ل	لاند
أ	سأسته	د	دمبؤره	ظ	ظلم	م	مامه
ا	اگمین	ذ	ذخیره	ع	عارؤسه	ن	نأخچیر
ب	ببؤك	ر	رأوسه	غ	غالف	و	وري
پ	پاپ	ز	زیت	ف	فیا	ؤ	پؤر
ت	تات	ژ	ژرژه	قا	قريگه	ه	هؤش
ث	ثمر	س	سأفده	ق	قؤل	ى	قراى
ج	جؤك	ش	شال	ك	كتيو	ي	بمبيري
چ	چام	بن	بنرأى	كا	كأى	ې	نېنه
ح	حلقه	ص	صابؤن	گ	گادي	ى	يؤر
خ	خره	ض	ضرب المثل	گا	أمينگه		

هر زبان سیستم صدای خاص دارد. همان گونه که زبانها یک وجه مشترک باهم دارند و داد و گرفت بین زبانها یک مبحث هتمی است، اکثراً صداهای زبان منجانی در زبان های دری، پشتو و سایر زبان های پامیری موجود است. برای هر فونیم (صدا) در زبان منجانی یک حرف از زبان های افغانستان برگزیده شده. تمام حروف که به زبان منجانی انتخاب گریده در زبان دری موجود است به استثنای ده خروف ذیل (أ)، (خ)، (ق)، (بن)، (ک)، (گ)، (ؤ)، (ی)، (ی) (ی)

حرف (أ) برای یک صدای مصوت در واژه های منجانی مورد استعمال دارد.

دری	منجانی	نمایش به الفبای آوانگاری بین المللی
خار	أکاندي	akondi
کوه	سأسته	sasta
پا	پأله	pala

حرف (خ) در زبان شغنانی، واخانی، پشتو و منجانی یکسان مورد استعمال دارد. در زبان منجانی نادر است مگر در بعضی واژه ها مورد استفاده دارد. به طور مثال:

دری	منجانی	نمایش به الفبای آوانگاری بین المللی
گزیدن	خبدا	tsɪbdɔ
چرده	خارگه	tsɔrɛga
یک نوع پرنده	خیوني	tsiwani

حرف (ک) در کشور افغانستان تنها در زبان منجانی استعمال میگردد. این صدا انسدادی، کامی، بی آوا است و در زبان منجانی بیشتر مورد استفاده دارد. به طور مثال:

دری	منجانی	نمایش به الفبای آوانگاری بین المللی
خانه	کأی	caj
کرم	کرم	cərm
انگشت	اگشگه	əgəʃcə

حرف (گ) در کشور افغانستان فقط در زبان منجانی مورد استعمال داشته که این صدا

انسدادی، کامی، بی آواز است. به طور مثال حرف (گ) با این شکل در زبان منجانی استفاده میشود:

دری	منجانی	نمایش به الفبای آوانگاری بین المللی
گم/ ناپدید	گب	ɟɪb
دراز	قأنگ	vɑŋɟ
سیب	أمینگه	amiŋɟə

حرف (بئ) در زبان های شغنانی و واخانی مورد استفاده دارد، در زبان منجانی تلفظ این حرف (بئ) سایشی، کامی، بی آوا است. در زبان منجانی بیشتر مورد استفاده دارد.

دری	منجانی	نمایش به الفبای آوانگاری بین المللی
داغ	بئیغ	ɟiɣ
تلی (نام ده)	بنوئی	ɟuli
روز	میین	miɟ

حرف (ف) در زبان های شغنانی، واخانی و زبان های مختلف جهان مورد استعمال داشته که در زبان منجانی بیشتر استفاده میگردد. به طور مثال:

دری	منجانی	نمایش به الفبای آوانگاری بین المللی
برادر	فرائ	vɾɔj
بالشت	فزنی	vʊzni
بال	فازرگه	vɔzərgə

حرف (و) در زبان منجانی صدا مصوت را نشان میدهد، در زبان منجانی فرق بین مصوت (و) و نیم- مصوت (و) قابل اهمیت. به طور مثال:

دری	منجانی	نمایش به الفبای آوانگاری بین المللی
پسر	پور	pur
عروسی	والو	wɔlu
چهار مغز	اغوزه	əɣuza

حرف (ی) در زبان منجانی تنها در آخر واژه ها مورد استفاده داشته و همیشه به گونه نیم مصوت استعمال میگردد: به طور مثال:

دری	منجانی	نمایش به الفبای آوانگاری بین المللی
کاکا، ماما	بای	bəz
خاک	غرای	ɣraj
توت	توی	tuj

حرف (ی) در زبان منجانی تنها در اخر واژه ها مورد استفاده داشته و همیشه به گونه صوت استعمال میگردد. به طور مثال:

دری	منجانی	نمایش به الفبای آوانگاری بین المللی
زنبور	بمبیری	bəmbəri
گوسفند	پیز آبی	pizaçi
زرد آلو	چیری	tʃiri

حرف (ی) در زبان منجانی بیشتر استفاده داشته و یک صدای مصوت است. به طور مثال:

دری	منجانی	نمایش به الفبای آوانگاری بین المللی
مادر	نینه	nenə
کف دست	پینه	penə
آوردن	آفیزدا	avezdo

در زبان منجانی حرف های (ث)، (ح)، (ذ)، (ص)، (ض)، (ط)، (ظ) و (ع) تنها در واژه های وامی که از زبان عربی گرفته شده است استعمال میگردند. در زبان دری و زبان منجانی لغت های عربی بیشتر مورد استفاده دارد، مگر این حروف در هیچ واژه اصلی زبان منجانی مورد استعمال ندارند.

جدول ذیل در مورد الفبای زبان منجانی وضاحت بیشتر میدهد. هر حرف در آغاز، میان و آخر واژه ها مورد استفاده دارد. و هر حرف در هر بخش واژه مورد استعمال ندارد از همین خاطر در بعضی از قسمت های جدول خانه خالی گذاشته شده است. تلفظ هر کلمه نیز با استفاده از الفبای آوانگاری بین المللی تحریر گردیده. در ستون آخر برای هر حرف یک شماره رسمی به طور یونکود (Unicode) در تحریر در آوریم.

یونکوڈ (Unicode)	آخر واژه	در وسط واژه	ابتدا واژه	IPA	الفبای منجانی	
U + 0622	--	--	آخسه [ɔxʃə] شش six	ɔ	آ	1.
U + 0627	پا [pɔ] همه all	پاپ [pɔp] پدر کلان grandfather	اگمین [əgmin] عسل honey	ə/ɔ	ا	2.
U + 0623	--	سأسته [sasta] کوه mountain	أکاندی [akəndi] خار thorn	a	أ	3.
U + 0628	گب [ɟɪb] گم lost	کباقم [kəbɔvəm] کم میکنم I trim	بیوک [bəbuk] هدهد hoopoe bird	b	ب	4.
U + 067e	پاپ [pɔp] پدر کلان grandfather	پاپر [pɔpɔr] زیاد a lot	پیزأبنی [pizaɟi] گوسفند sheep (m)	p	پ	5.
U + 062a	تات [tɔt]	سؤته [suta]	تالا [tɔlɔ]	t	ت	6.

	پدر father	چاق fat	دیگ pot			
U + 062b	حدیث [hadis] حدیث hadith	تائیر [təsir] تائیر affect	ثمر [samar] ثمر fruit	s	ث	7.
U + 062c	رج [rədʒ] مشکل difficult	ویجبتا [widʒətə] بالا کردن to lift up	جوک [dʒuk] جیب pocket	dʒ	ج	8.
U + 0686	وچ [wətʃ] سر پاه upright, upward	شیفجه [ʃiftʃa] شرفه آب waterfall	چام [tʃəm] چشم eye	tʃ	چ	9.
U + 062d	صلح [sɪl] صلح peace	رحم [rəm] رحم mercy	حجره [hədʒərə] حجره store room	h	ح	10.
U + 062e	ماخ [mɑx] میخ nail	یخه [jixə] خواهر Sister	خوشکی [xufci] بزرگ قوم tribal leader	x	خ	11.
U + 0685	--	--	خارگه [tsərəgə] چرده type of bird	ts	خ	12.
U + 062f	لاند [lɑnd] دندان tooth	پدیو [pədiu] دست کش glove	دگرد [dɪgdər] خورد small	d	د	13.
U + 0630	--	--	ذخیره [zaxirə] ذخیره storage	z	ذ	14.

U + 0631	يُور [jur] آتش fire	چيري [tʃiri] زرد آلو aprocat	رأوسه [rawsə] روباه fox	r	ر	15.
U + 0632	فيز [fiz] سينه chest	قزه [vuzə] بز goat (female)	زۇنڭگ [ˈzʊŋɣik] بچه boy	z	ز	16.
U + 0698	ايژ [ʔiʒ] مار snake	شژنه [ʃʒnə] سوزن needle	ژنکه [ʒɪnkə] زن woman	ʒ	ژ	17.
U + 0633	وېس [wɛs] حالا now	فسکه [fiskə] بینی Nose	سکوپت [skwɛt] چوب wood	s	س	18.
U + 0634	ويش [wiʃ] کا hay	وشياندا [wəʃiɑndɑ] گرسنه شدن to be hungry	شېندا [ʃɛndɑ] نوشتين to drink	ʃ	ش	19.
U + 069a	ميين [miç] روز day	پيز أبني [piˈzaçi] گوسفند sheep (m)	بنرأى [çɾaj] سه three	ç	بن	20.
U + 0635	خلاص [xalɑs] خلاص finished	نصیحت [nəsiət] نصیحت advice	صابون [sɑbɔn] صابون soap	s	ص	21.
U + 0636	غرض [ɣəraz] غرض grudge	راضی [rɑzi] راضی pleased	ضرب المثل [zarb almasal] ضرب المثل proverb	z	ض	22.
U + 0637	خياط [xajɑt] خياط	وطن [watan] وطن	طاوؤسه [tɑʔusə] طاوؤسه	t	ط	23.

	خیاط tailor	وطن homeland	طاووس peacock			
U + 0638	لحاظ [lahɔz] لحاظ point of view	وظیفه [wazifa] وظیفه job	ظرف [zarf] ظرف dish	z	ظ	24.
U + 0639	نوع [naw] نوع type	قلعه [qala] قلعه castle	عقل [aql] عقل intellect	a	ع	25.
U + 063a	میغ [miɣ] ابر cloud	ملگنه [milɣəɣə] لای mud	غالف [ɣɔlv] سگ dog	ɣ	غ	26.
U + 0641	خف [xəf] کف صابون soap suds	وارفه [wɔrfə] برف snow	فیا [fiɔ] بیل shovel	f	ف	27.
U + 06a4	یرف [jɪrv] دهن mouth	نقی [nəvi] می بارد raining	قریگه [vrigə] ابرو eye brow	v	ف	28.
U + 0642	بیرق [bajraq] بیرق flag	لقبدا [ləqevdɔ] شور دادن to shake	قول [qul] آب استاده puddle	q	ق	29.
U + 06a9	جۆک [d̪ʒuk] جیب pocket	آکاندی [akəndi] خار thorn	کتیو [ktju] کتاب book	k	ک	30.
U + 0762	سپشک [spɪʃc] رنگ خاکی brown	کنخیکه [kəɳcɪkə] دختر girl	کای [caj] خانه house	c	ک	31.

U + 06af	پارگ [pɑrg] موش mouse	فریگه [frigə] کیک (حشره) flea	گل [gul] گل flower	g	گ	32.
U + 06B1	قأنگ [vanʃ] دراز long	زؤنڭگ [ˈzʊnʃɪŋg] بچه boy	گب [tʃɪb] گم lost	ʃ	گ	33.
U + 0644	پل [pəl] نشانی پای footprint	خوله [xulə] کلا hat	نقر [lɑvr] دروازه door	l	ل	34.
U + 0645	پام [pɑm] پشم wool	نأمالگه [namɑlgə] نمک salt	مامه [mɑmə] مادر کلان grandmother	m	م	35.
U + 0646	شفین [ʃfin] شانه comb	نپنه [nenə] مادر mother	نأخچیر [naxtʃir] أهو کوهی ibex	n	ن	36.
U + 0648	لیو [liu] بد bad	أود [awd] حوض pond	وری [wəri] بره lamb	w	و	37.
U + 0624	والؤ [wɑlu] عروسی wedding	پؤر [pur] پسر son	--	u	ؤ	38.
U + 0647	تأگه [taka] نر بز billy goat	پهلوان [paluwɑn] پهلوان champion	هؤشیار [ʔuʃijɑr] هوشیار clever	a/ʔ	ه	39.
U + 06CD	فرای [vrɑj] برادر	--	--	j	ی	40.

	brother					
U+064A	أكاندي [akəndi] خار thorn	--	--	i	ي	41.
U+06d0	--	نېنه [nɛnə] مادر mother	--	ɛ	ې	42.
U+06cc	--	ڤيرا [vira] بار load	يؤر [jur] آتش fire	i/j	ى	43.

آوانگاری زبان

موارد ذیل روش تخنیکی آوانگاری و رسم الخط زبان منجانی را مورد بحث قرار میدهد.

فونیم های صامت

	لیبی	دندانی	پسا بیره بی	برگشته	کامی	نرم کامی	ملازی
انسدادی	p b	t d			c ʃ	k g	(q)
سایشی	f v	s z	ʃ ʒ	(ʂ) (z)	ç	x ɣ	
انسدادی سایشی		t̪s (d̪z)	t̪ʃ d̪ʒ	(t̪ʂ) (d̪z)			
انفی	m	n					
ضربه ای		r					
صدای نزدیک شونده	w	l			J		(h)

(فونیم های کم یاب یا حاشیه وی داخل قوس ها قرار دارند)

یکی از ویژه گی های برجسته روش صدا در زبان منجانی صامت های کامی اند، که بر علاوه صدای نزدیک شونده ی کامی (/j/) زبان منجانی سه صدای کامی دیگر نیز دارد که عبارت اند از /ʃ/ /ç/ /c/. نظر به سخن استاد سکیرفو (زبان شناس) که درچنین صورت کامی ها کاملاً به گونه واضح نمایان میشوند.¹

نظر به گفته استاد سکرفو در زبان منجانی آوهای [h]، [χ] و [q] در واژه های وامی نیز دیده میشوند، اما در تحقیق که نمودیم، به مثال از تلفظ [χ] سر نخوردیم. و در مورد [h] و [q] باید گفت که ما در جریان تحقیق این را دریافتیم افراد تحصیل کرده به زبان منجانی صحبت میکنند ایشان [h] و [q] را در واژه های وامی زبان عربی تلفظ میکنند. مانند: (haq حق)، در هنگام درست یاسریع صحبت کردن در واژه های وامی عربی [h] و [ʔ] تلفظ میکنند.

¹ Prods O. Skjærvø, Yidgha and Munji. 4.2.2.3.2.

